

SOSYAL BİLGİLER 5

7.ÜNİTE

KÜRESEL BAĞLANTILAR

TEK FASİKÜL



Zeki DOĞAN

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

sosyalciniz.wordpress.com



sosyalciniz.wordpress.com



SosyalBilgilerOgretmenlerii

YAŞADIĞIM YERİN ÜLKE EKONOMİSİNE KATKISI

Kullandığınız birçok ürünün üzerinde yandaki görseli veya yazıyı görmüşsünüzdür. Bu görsel, o ürünün Türkiye’de üretildiğini gösterir.



Ticari Faaliyet: Üretilen mal veya hizmetlerin insanlar arasında alınıp satılması birer ticari faaliyettir. Marketten süt, mağazadan televizyon almak otelde konaklamak ticari faaliyetlere örnek verilebilir.

Bir ülkenin her yerindeki **coğrafi koşullar, yeryüzü şekilleri ve iklim türleri** aynı değildir. Bu nedenle ekonomik faaliyetlerin ülkenin her yerinde aynı şekilde yapılması zordur. Ülkemizin bir şehrinde üretilen ürünler, diğer şehirlere gönderilerek insanların kullanımına sunulur.

- Antalya’da üretilen portakalın, kasalara doldurularak kamyonlarla satılmak üzere marketlere gönderilmesi,
- İzmir’de üretilen zeytinden fabrikalarda yağ elde edilmesi ve ulaşım araçlarıyla satış noktalarına taşınması,
- Kayseri’de üretilen mobilyaların ülkemizin diğer yerleşim birimlerine satılmak üzere gönderilmesi ticari faaliyetlere örnektir.

Ülkeler kendi ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yaparlar. Ancak bir ülkenin tüm ihtiyaçlarını kendi başına karşılaması oldukça zordur. Örneğin, ülkemizde ihtiyacımızı karşılayacak miktarda petrol çıkmaz. Bu nedenle petrolü başka ülkelere satın almak zorunda kalırız. Ülkemizde ihtiyaçtan fazla üretilen üzüm, portakal, fındık ve incir gibi tarım ürünleri de başka ülkelere satılır. Bu sayede ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler gelişir.

İthalat: Bir ülkenin başka bir ülkeden mal ya da hizmet almasına ithalat denir. (Dış alım)

İhracat: Bir ülkenin başka bir ülkeye mal satmasına ihracat denir. (Dış satım)

- Ülke ekonomisinin kalkınmasında ihracat önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle **ihracatın artırılması, ithalatın azaltılması** hedeflenir. Türkiye’nin dışarıdan aldığı ürünler, sattıklarından daha fazladır. Bu durum ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

- Ülkemiz **tarım, hayvancılık, madencilik, sanayi ve turizm** yönünden farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle ülkemizde üretilen ürünler çok çeşitlidir.
- **Turizm**, bir ülkenin ekonomik olarak kalkınmasına katkıda bulunan önemli bir faaliyettir.
- Ülkemize her yıl çok sayıda turist gelmektedir. Turizm sayesinde ülkemiz hem diğer ülkelere tanıtılmakta hem de **ekonomik bir faaliyet** yapılarak kazanç sağlanmaktadır.
- Ülkemizde bulunan kara yolu, hava yolu, deniz yolu ve demir yolu **ulaşım ağları** uluslararası ekonomik ilişkiler açısından önemlidir. Ülkemizde üretilen ürünler yurtdışına gönderilirken bu ulaşım yolları kullanılmaktadır. Örneğin, ülkemizin önemli limanlarının bulunduğu **İstanbul, İzmir ve İskenderun**’dan gemilere yüklenen ticaret malları diğer ülkelere gönderilir.
- **Antalya Havalimanı** her yıl milyonlarca turistini ülkemize geldiği önemli bir ulaşım alanı olarak kullanılır. **İstanbul Boğazı** üzerinde bulunan köprüler, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir noktada bulunduğu için, İstanbul diğer ülkelerle yapılan kara yolu ticaretinde çok önemli bir rol oynamaktadır.
- Yurt dışından ülkemize üniversite eğitimi almak için gelen öğrenciler bulundukları ilde barınma, beslenme vb. ihtiyaçlarını karşılarken harcama yapmaktadır. Böylece bu kişiler bulundukları illerin ekonomisine katkı sağlar.

EKONOMİK İLİŞKİLERDE TEKNOLOJİ

- Geçmişte Asurlu tüccarlar Anadolu’da bulunmayan ürünleri Mezopotamya’dan kervanlarla getirip satıyorlardı. Anadolu’da yaşayan insanlar ihtiyaç duydukları ürünleri Asurlu tüccarlardan satın alıyordu. Böylece Anadolu’da yaşayan insanlar, ihtiyaçları olan ürünlere Mezopotamya’ya gitmeden ulaşabiliyordu.
- Tüccarların getirdiği ürünler bittiğinde ise aynı ürünü temin etmek için insanlar çok uzun zaman bekliyordu. Örneğin bir ürün tüccarlara sipariş edildiğinde ürünün insanlara ulaşması çok uzun zaman alıyordu. Çünkü Mezopotamya’dan Anadolu’ya, Anadolu’dan da Mezopotamya’ya katırlarla gidip gelmek gerekiyordu. Bu da çok uzun sürüyordu.
- Günümüzde ürünler **gemi, tır veya uçak** gibi **ulaşım araçları** sayesinde bir ülkeden başka bir ülkeye kısa zamanda taşınabiliyor. Bir bölgeye gönderilen ürünler tamamen bittiğinde **iletişim araçlarıyla** sipariş veriliyor; **ulaşım araçlarıyla** birkaç gün içerisinde istenilen yere gönderilebiliyor. **Telefon, televizyon, gazete, internet** gibi buluşlar; insanların iletişim olanaklarını artırmış, üreticiler hem ülke içinde hem de ülke dışında yaşayan çok sayıda tüketiciye ulaşma imkânı bulmuştur.

- **Ticari faaliyetlerin** gerçekleşmesi için alıcı ve satıcının **iletişim** kurması gerekir. Geçmişte insanlar ticaret yapmak için yüz yüze iletişim kurarlardı. Böylece alıcı ve satıcı arasında iletişim imkânı doğardı. Eski zamanlarda uluslararası ticaret, iletişim olanaklarının yetersizliğinden dolayı uzun zaman alırdı. Satılmak istenen ürünler **katır, at ve deve** gibi hayvanlarla ya da küçük gemilerle taşınırdı. Bu yöntemle az miktarda ürün, çok uzun zaman içinde bir yerden başka yerlere ulaştırılırdı. Bu durum büyük bir zaman kaybına sebep olurdu.
- **İletişim ve ulaşım teknolojisi**, ticari faaliyetlerin daha hızlı ve daha etkin gerçekleşmesini sağlar. Örneğin bebek maması üreten bir firmanın yetkilileri ürettikleri malın tüketiciler tarafından bilinmesini ve kullanılmasını isterler. **Televizyon, gazete ve internet** gibi iletişim teknolojilerinden yararlanarak bebek mamasının reklamını yaparlar. Ardından bebek mamasının hedef kitleye gönderilebilmesi için **ulaşım teknolojilerinden** yararlanırlar.
- Ürettikleri ürünleri **gemilerle, tırlarla** veya **uçaklarla** satış noktalarına ulaştırırlar. Üretilen bir malın veya sunulan bir hizmetin ülkeler arasında satışı yapılırken de benzer süreçler yaşanır. Ulaşım ve iletişim teknolojisinin gelişmesi ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin güçlenmesine önemli katkılar sağlar.
- **İletişim teknolojileri** sayesinde insanlar, ihtiyaç duydukları ürünler hakkında bilgi alabiliyor ve ürünleri sipariş edebiliyor. Kullandıkları ürünler hakkında şikâyetlerini yetkililere iletebiliyor ve gerektiğinde ürünün nasıl iade edileceğini öğrenebiliyor

TURİZM VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Turizm: İnsanların gezip görmek ve dinlenmek amaçlı yaptıkları gezi ve ziyaretlere turizm denir. Bu gezi ve ziyaretlere katılan kişilere **turist** adı verilir. Turizm, **iç turizm** ve **dış turizm** olmak üzere ikiye ayrılır.

- İnsanların kendi ülkesinde yaptığı gezilere **iç turizm** denir.
- İnsanların kendi ülkesi dışına yaptığı geziler ise **dış turizm** olarak adlandırılır. Kanada'da yaşayan birinin Adıyaman'daki Nemrut Dağı'na gelmesi, İsveç'te yaşayan birinin Peru'daki Machu Picchu (Maçu Picu) Antik Kenti'ni görmeye gitmesi dış turizme örnektir.

Turizm, ülkemizde yapılan ekonomik faaliyetler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle turizm, **bacasız sanayi** olarak da adlandırılır. Ülkemizdeki doğal güzellikler, tarihî mekânlar, yapıtlar ve nesneler dünyanın farklı ülkelerinde yaşayan

insanların dikkatini çekmekte ve bu insanların bir kısmı ülkemizi turist olarak ziyaret ederler.

- Bu süreçte gezip dolaştıkları yerlerdeki insanların yaşam şekillerini ve kültürel özelliklerini tanımaya çalışırlar. Bizler de yabancı turistlerden onların dillerini, kültürlerini, yaşam biçimlerini ve dünyaya bakış açılarını öğrenmeye çalışırız. Bu sayede **kültürler arasında etkileşim** meydana gelir. Turizm farklı ülke **toplumlarının birbirini daha yakından tanımasını** sağlar.
- Ülkemizi ziyaret eden her turist, bizi yurt dışında tanıtan gönüllü bir turizm elçisidir.
- Ülkemize gelen yabancı turistlere ön yargılı davranmamalı, onlara saygılı olmalıyız. Bu sayede ülkemize daha fazla turist gelir.
- Farklı kültürler arası etkileşimler **ticari ilişkileri de olumlu etkiler**.
- Yabancı turistler ülkemize geldiğinde konaklama, beslenme, ulaşım gibi hizmetleri almak için harcama yaparlar. Turizm, **uluslararası ticaretin** gelişmesini olumlu yönde etkiler. Turizm, insanlara çalışıp gelir elde edebilecekleri iş olanakları da sağlar. Doğal ve tarihî ortamların korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynar.

ORTAK MİRASIMIZ

Ortak Miras: İnsanlığın geçmişten günümüze kadar bıraktığı maddi ve manevi değerlerin tümüne ortak mirası denir.

- İnsanlığın ortak mirası tarihin en eski dönemlerinden başlayarak pek çok insanın bilgi birikimi, deneyimi ve emeği sonucunda oluşmuştur. Bir topluluğun geliştirdiği ürünler, elde ettiği bilgiler karşılıklı etkileşim sonucunda diğer topluluklar tarafından da kullanılmıştır. Örneğin, pusula Çinliler tarafından icat edilmiştir ancak daha sonraları diğer insan toplulukları da pusuladan yararlanmıştır.
- İnsanlar bilim, düşünce, sanat ve edebiyat alanlarında eserler ortaya koymuştur. Bu eserler nesilden nesile aktarılmış ve insanlığa önemli katkılar sunmuştur.

Bilim Mirası

Bazı bilim insanlarının yaptığı çalışmalar sonucunda tüm insanlığın ihtiyaçlarını karşılayacak teknolojiler geliştirilmiştir. Elde edilen bilgiler sonucunda icat edilen araç gereçler hayatı kolaylaştırmıştır

- Alexander Graham Bell - Telefon
- Wright Kardeşler – İlk motorlu uçak
- Ali Kuşçu - Ay haritası
- İbn El-Heysem - Optik Kitabı
- Louis Pastuer – Kuduz aşısı
- Gazi Yaşargil – Beyin Cerrahi
- Aziz Sancar – DNA onarımı

Edebiyat Mirası

Edebî eserlerin bir kısmı farklı dillere çevrilmiş ve bu edebî eserler birçok insanı etkilemiştir.

- Suç ve Ceza - Dostoyevski
- Oğuz Kağan Destanı – Asya Hun Devleti
- Sefiller – Victor Hugo
- İlyada – Homeros
- Romeo ve Juliet – Shakespeare
- İnce Memed - Yaşar Kemal

Düşünce Mirası

Farklı milletlerden düşünürlerin ortaya koydukları görüşler, insanların önemli bir kısmı tarafından kabul edilmiştir. Bu görüşler zamanla insanlığın ortak mirası olarak kabul edilmiştir

- Voltaire, Yunus Emre, Mevlana,

Sanat Mirası

Anadolu, Mezopotamya, Çin, Mısır ve Hindistan uygarlıkları döneminden kalma birçok sanat eseri insanlığın ortak sanat mirasıdır.

- Çin Seddi,
- Tac Mahal,
- Fatih Sultan Mehmet Tablosu,
- Aspendos Antik Tiyatrosu,
- Mona Lisa Tablosu,
- Mostar Köprüsü,
- Divriği Ulu Camii

Ortak Mirasın Özellikleri

- ✓ Geçmişten günümüze kadar süregelen insanların birikiminden oluşur.
- ✓ Ortaya çıkan ürün tek bir ulusun mirası değildir. Tüm uluslar bu mirastan yararlanabilir.
- ✓ İnsanlar ortak mirasın korunmasında duyarlı olmalıdır.
- ✓ Ortak mirası korumak, geliştirmek ve sonraki nesillere aktarmak gereklidir.
- ✓ Ortak mirasa katkıda bulunmak ve korumak tüm insanlığın görevidir.
- ✓ Ortak mirasa katkıda bulunmak dünyada yaşanan sorunların çözümüne de katkı sağlar.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür

Örgütünün (UNESCO) görevlerinden biri, dünyadaki ortak miras eserlerini belirlemek ve korumaktır.

- UNESCO;
 - ✓ İnsanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak,
 - ✓ İnsanlarda ortak mirasa sahip çıkma bilinci oluşturmak,
 - ✓ Kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli iş birliğini sağlamak amacıyla çalışmalar yapar.
- Bu çalışmalardan biri de uluslararası önem taşıyan doğal oluşumlara ve eserlere "Dünya Mirası" statüsü kazandırmaktır.

- Bu amaçla UNESCO, **Dünya Miras Listesi** oluşturmuştur. 2018 yılı itibarıyla Dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 1073 kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır. Ülkemizde bulunan 18 eser ve doğal varlık da UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır.
- Doğal olaylar sonucu ortaya çıkan yeryüzü şekilleri de tüm insanlığın ortak mirasıdır. **Amazon Nehri, Everest Dağı, Kapadokya, Manavgat Şelalesi, Niagara Şelalesi, Büyük Kanyon Millî Parkı, Victoria Şelalesi, Pamukkale Travertenleri** bunlara örnektir.
- Ortak miras eserleri hangi ülkede olursa olsun dünyadaki her insan bu eserlerden yararlanma hakkına sahiptir. Burada bizlere düşen en önemli görev, ortak miras eserlerini korumak ve bunların gelecek nesillere en iyi şekilde aktarılabilmesini sağlamaktır

UNESCO'nun Dünya Mirası Listesindeki Doğal ve Kültürel Varlıklarımızdan Bazıları

1. İstanbul'un Tarihi Alanları
2. Göreme ve Kapadokya Milli Parkı
3. Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası
4. Hattuşaş (Boğazköy)
5. Nemrut Dağı
6. Xanthos – Letoon
7. Pamukkale – Hierapolis
8. Safranbolu şehri
9. Truva Arkeolojik Kenti

NOT: Değerli öğretmen arkadaşlar...

Notlarımız fotokopi ile çoğaltılmaya uygundur...

Tek ricamız ticari amaçla kullanılmaması ve kaynak gösterilerek paylaşılması...

Yararlı olması dileğiyle...

Zeki DOĞAN

sosyalciniz.wordpress.com